

SKUPNI TRG EVROPSKE UNIJE – MEDSEBOJNO PRIZNAVANJE KVALIFIKACIJ POKLICA MEDICINSKE SESTRE IN BABICE V EVROPSKI UNIJI

COMMON MARKET OF THE EUROPEAN UNION – MUTUAL RECOGNITION OF QUALIFICATION OF THE PROFESSION OF NURSES AND MIDWIVES

Peter Požun

KLJUČNE BESEDE: *Evropska unija, prost pretok, kvalifikacije, medsebojno priznavanje, medicinska sestra, babica*

KEY WORDS: *European Union, free flow, qualifications, mutual recognition, nurse, midwife*

Izvleček – *Evropska unija je po vrsti združitvenih procesov postala eden največjih trgov. Za nadaljnji razvoj in uspešnost delovanja gospodarstva unije v procesih globalizacije je pomemben tudi odprt trg za prost pretok ljudi, še posebej možnosti zaposlitve v katerikoli članici. Uveljavljanje pravice do opravljanja poklica v drugi državi omogoča sistem vzajemnega priznavanja diplom in drugih poklicnih kvalifikacij. Z uporabo direktiv in medsebojnega priznavanja poklicnih kvalifikacij reguliranih poklicev med državami članicami je olajšan tudi prost pretok strokovnjakov teh poklicev. Državljan Evropske unije ima pravico do priznanja poklicnih kvalifikacij, pridobljenih v katerikoli članici in s tem pravico za opravljanje poklica – govorimo o terminu »regulirani poklic«. Tak poklic je tudi poklic medicinske sestre in poklic babice, ki jim je tako na eni strani omogočen enostavnejši postopek priznavanja kvalifikacij za zaposlovanje v okviru prostega pretoka v vsej Uniji, po drugi strani pa so pogoji za varovanje javnega zdravja in varnosti prebivalcev zahtevnejši.*

Abstract – *After several processes of uniting, the European Union has become one of the largest markets. In the future, one of the most important factors of globalization will be open market for the free flow of people and above all, the possibility of employment in any of the member states. The right of employment is realized by the system of mutual recognition of diplomas and other professional qualifications. The use of directives and mutual recognition of professional qualifications of regulated professions among member states enhances free flow of professionals in these countries. An European Union citizen has the right of recognition of professional qualifications in any of the member countries and the right to be employed – we are talking here about regulated professions. Among regulated professions, there is also the profession of nurse and midwife. On one side, the process of acknowledgement of the profession is much simpler in the frames of the free flow in the whole European Union, while on the other side, the conditions of the profession involved in the care for public health and safety are much more demanding.*

Uvod

Evropska unija (EU) je eden največjih in najkompleksnejših povezanih sistemov v obdobju po drugi svetovni vojni. Eden izmed pomembnih povezovalnih dejavnikov je tudi to, da si državljani EU lahko poiščejo delo v katerikoli državi članici. Tako skupna zakonodaja Unije narekuje medsebojno priznavanje izobrazbene stopnje – spričeval in diplom. Odprt trg delovne sile omogoča iskalcem zaposlitve iskanje v zelo širokem prostoru izven meja svoje države, delodajalcem pridobivanje ustreznih kadrov za njihove potrebe, po drugi strani pa spodbuja priliv delovne sile tja, kjer je potrebna. Spletna stran na strežniku EU – EURES¹ – Evropske zaposlovalne službe je med najbolj obiskanimi stranmi. Na njej je mogoče vsak čas najti informacije o več kot 120.000 prostih delovnih mestih na območju skupnosti.

Uveljavljanje pravice do opravljanja dejavnosti, poklica v drugi državi v praksi omogoča sistem vzajemnega priznavanja diplom in drugih poklicnih kvalifikacij. Olajšanje opravljanja storitev je potrebno zagotavljati ob strogem spoštovanju javnega zdravja in varnosti ter varnosti potrošnikov, čemur EU posveča posebno pozornost. V ta namen so organi EU sprejeli posebne določbe za opravljanje reguliranih poklicev, ki pomembno vplivajo na javno zdravje in varnost. Z uporabo direktiv in medsebojnega priznavanja poklicnih kvalifikacij reguliranih poklicev med državami članicami za državljane EU je olajšan tudi prost pretok strokovnjakov teh poklicev.

Vsak državljan EU ima pravico do priznanja poklicnih kvalifikacij, pridobljenih v katerikoli državi članici. Če so v določenih primerih ugotovljene ob-

Peter Požun, viš. med, teh., univ. dipl. ekon., Zbornica zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveza društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije

¹ http://europa.eu.int/comm/employment_social/elm/eures/index.htm

čutne razlike v dolžini in vsebini izobraževanja, sme država gostiteljica² zahtevati, da državljan opravi ustrezno usposabljanje oziroma preverjanje znanja ali program izobraževanja v matični državi kandidata ustreza programu izobraževanja v državi gostiteljici. Povedano drugače, kandidatu se prizna poklicna kvalifikacija, kadar so poklicne dejavnosti, ki jih želi opravljati, enake tistim, ki jih je opravljal doma, v matični državi. Imeti mora torej domicilno pravico za opravljanje poklica – govorimo o terminu **regulirani poklic**. V zdravstvu so to poklic zdravnika, zobozdravnika, medicinske sestre, babice ter magistra farmacije.

Notranji trg

Notranji trg EU predstavlja enovit gospodarski prostor. Njegov razvoj je bil postopen in pravzaprav še vedno poteka. Prosto gibanje blaga, dela, storitev in kapitala in z njim povezana ukinitve nadzora na mejah držav članic predstavljajo skupaj z ekonomskimi svoboščinami temeljni koncept notranjega trga. Torej trg, znotraj katerega ne smejo obstajati notranje meje in osebe pri svojem gibanju in ekonomskem delovanju ne smejo biti ovirane. Fizičnim osebam in podjetjem mora biti zagotovljena pravica svobodnega izbiranja kraja, kjer bodo opravljali svojo gospodarsko dejavnost, in pravica, da gospodarsko dejavnost opravljajo kjerkoli na ozemlju EU.

Oblikovanje notranjega trga je bil eden temeljnih ciljev Pogodbe o Evropski skupnosti (PES)³ Notranji trg določa 14. člen te pogodbe, kot področje brez notranjih meja na katerem je v skladu z določbami te pogodbe zagotovljen prost pretok blaga, oseb, storitev in kapitala. Uresničevanje teh svoboščin predvsem omogoča, da lahko proizvodni dejavniki dela in kapitala delujejo brez ovir. Podjetja se lahko ustanavljajo na skupnem trgu, kjerkoli želijo, delavci pa imajo boljši dostop do delovnih mest tam, kjer je večje povpraševanje, kar pomeni večje ugodnosti zaradi boljših delovnih pogojev in plač. S svojo družino se lahko nastanijo v katerikoli državi članici EU in se tam zaposlijo (Moussis, 1999). Tako notranji trg predvideva svobodno gibanje delavcev na celotnem področju vseh članic EU. Ta značilnost notranjega trga je posledica ekonomskega spoznanja, da je le tako mogoče doseči najbolj optimalno alociranje tega proizvodnega dejavnika v celotni EU (Kumar, 2001).

² Država članica EU, v kateri želi kandidat opravljati poklic ali dejavnost.

³ Pogodbo o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti (PEGS) – European Economic Community Treaty (EEC Treaty) (1957/58). Z začetkom veljavnosti Pogodbe o ustanovitvi EU (1. januar 1993) se je PEGS preimenovala v Pogodbo o Evropski skupnosti (PES).

Korak dalje v uresničevanju svobodnega notranjega trga je bil narejen v Enotni evropski listini (Single European Act)⁴, ki je stopila v veljavo 1. julija 1987. V tem dokumentu je bil kot rok za uresničitev načel notranjega trga EU določen datum 31. 12. 1992. Torej tudi za načela prostega pretoka ljudi znotraj EU. Pogodba o EU ali Maastrichtska pogodba⁵, ki je natančno definirala državljanstvo EU, svobodo gibanja in svobodo dela je stopila v veljavo 1993. Čeprav je s to pogodbo omogočeno polno delovanje notranjega trga, je večina članic določilo prostega pretoka oseb izvedla s pristopom k Schengenskemu sporazumu⁶.

Prosto gibanje delavcev

Pri prostem gibanju oseb govorimo o pravicah zaposlenih in samozaposlenih, med katere sodijo tudi podjetja. Vsem trem kategorijam je skupno, da v drugi državi EU opravljajo dejavnost, so tam naseljeni oziroma v primeru podjetja registrirani.

Cilj prostega gibanja delavcev je posredno izražen v doseganju uravnoveženega in trajnostnega razvoja gospodarskih dejavnosti in visoke stopnje zaposlenosti in socialne zaščite. Prosto gibanje delavcev širše razumemo kot prosto gibanje ne le zaposlenih, ampak tudi samozaposlenih in pravnih oseb (Potočnik, 2004).

Najpomembnejše določilo ustanovne pogodbe pravi, da fizične in pravne osebe iz drugih držav članic ne smejo biti diskriminirane v primerjavi z državljani države, v kateri delujejo. Za delavce, ki se zaposlijo v

⁴ Enotna evropska listina (Single European Act) postavi temelje za kohezijsko politiko, ki naj bi premostila težave enotnega trga predvsem v južnih, manj razvitih državah. (Svet EU, 2005)

⁵ Pogodba o Evropski uniji ali Maastrichtska pogodba velja od novembra 1993. Z njo so države članice kot naslednji korak v razvoju evropskega povezovanja svoje sodelovanje razširile tudi na področje skupne zunanje in varnostne politike ter na področje pravosodja in notranjih zadev. Maastrichtska pogodba je uredila tudi državljanstvo Evropske unije, ki dopolnjuje nacionalno državljanstvo

⁶ Izraz Schengen oziroma Schengenski sporazum se v strokovnem žargonu uporablja za dva mednarodna sporazuma, ki sta bila podpisana v kraju Schengen v Luksemburgu. Ime kraja je tako postalo sinonim za odpravo mejne kontrole na notranjih mejah med državami pogodbenicami, ob hkratnem uvajanju izravnalnih ukrepov za zagotavljanje varnosti in sicer po enotnih načelih oziroma standardih. Prvi sporazum govori o postopni ukinitvi kontrole na skupnih mejah, drugi sporazum, ki je znan tudi kot Schengenska konvencija, predstavlja konkretizacijo in nadgradnjo Schengenskega sporazuma iz l. 1985. Konvencija se je v praksi uveljavila šele marca 1995 in šele z njeno uveljavitvijo je bila dokončno rešena dotedanja dilema glede ukinitve mejnih kontrol na notranjih mejah za vse, ki te meje prestopajo, torej tudi za državljane tretjih držav, glede česar članice do tedaj niso bile enotne. (Generalna policijska uprava, 2005)

drugi državi članici, velja le ta pogoj, da morajo imeti veljavno socialno zavarovanje, saj je pravica do dostopa do dela v drugi državi članici osnovno načelo prostega pretoka oseb. Tako na primer ni nujno, da bi delavec v drugi članici našel zaposlitev za poln delovni čas, lahko dela tudi po skrajšanem delavniku. Pravico do bivanja v državi gostiteljici ima tudi družina delavca, evropska zakonodaja pa pravi, da morajo tudi njih obravnavati kot svoje državljane.

Pravice, ki izhajajo iz 39. člena PES, ne pripadajo samo osebam, ki delajo za nedoločen čas, ampak mora biti svoboda zaposlovanja zagotovljena tudi, če gre za zaposlovanje oseb za delovni čas, krajši od polnega. Delavec ima pravico, da si zagotovi alternativne in dodatne vire za preživetje sebe in družine, ki izhajajo iz dodatnih zaslužkov (Grilc in sod., 2001).

Prav tako ima delavec pravico oditi v drugo državo članico brez vnaprej sklenjenega delovnega razmerja. Za samozaposlene velja podoben sistem, s tem da je posebej pomembna izobrazba, ki jo mora druga država priznavati. Priznavanje kvalifikacij je povečini že usklajeno. Med samozaposlenimi zato danes ne najdemo več le zdravnikov, pravnikov in arhitektov, ampak tudi natakarje, turistične vodiče ali trgovce. Pri zaposlovanju državljanov iz druge države članice pa veljajo tudi nekatere omejitve, predvsem v poklicih v javnem sektorju. Gre predvsem za državne uradnike, policiste in sodnike, v določeni meri pa tudi za poklice v zdravstvu, veterini, gradbeništvu in pravu.

Priznavanje poklicnih kvalifikacij v Evropski uniji

Vzajemno priznavanje kvalifikacij⁷ omogoča državljanom EU priznanje kvalifikacij za opravljanje reguliranih poklicev v drugih državah članicah, bodisi kot zaposlenim osebam ali kot samozaposlenim osebam. Odvisen je od poklica, sistema izobraževanja ter pravil v posameznih državah. Uporablja se samo za tiste poklice in dejavnosti, ki so v državi gostiteljici regulirani. V Sloveniji so regulirani poklici navedeni v *Evidenci reguliranih poklicev oziroma reguliranih poklicnih dejavnosti v Republiki Sloveniji*⁸.

Sistem vzajemnega priznavanja kvalifikacij lahko razdelimo v dve skupini pravil:

– *splošni sistem priznavanja* diplom ureja več evropskih direktiv, postopki pa se med posameznimi članicami razlikujejo.

Na ravni EU ne obstaja krovna ustanova, priznavanje izvajajo izključno pristojne institucije v državi gostiteljici, institucije EU pa ne morejo spreminjati ali dopolnjevati odločitev nacionalnih ustanov za priznavanje kvalifikacij. To velja za dodiplomsko in podiplomsko izobraževanje (Turk, 2005).

Za razliko od poklicev, za katere so minimalni pogoji usposabljanja v EU poenoteni, se splošni sistem priznavanja kvalifikacij ne nanaša samo na določene poklice, temveč na skupino poklicev, za katere se v državah EU zahteva približno enaka stopnja izobrazbe in usposobljenosti.

– *Samodejno priznavanje pridobljene izobrazbe* v vseh državah članicah poteka po področnih direktivah (sektorske direktive), ki se uporabljajo za poklice: arhitekt, zdravnik, medicinska sestra, babica, zobozdravnik, veterinar, farmacevt. Priznavanje poklicne kvalifikacije je skoraj avtomatično in omogoča, da osebe, ki že opravljajo (ali so polno usposobljene za opravljanje) enega teh poklicev v državi članici, lahko opravljajo ta poklic v drugi državi članici preko enostavnega postopka priznavanja.

Regulirani poklic medicinske sestre

Avtomatično priznavanje kvalifikacije medicinske sestre urejajo področne direktive⁹. Področne direktive so oblikovane na podlagi uskladitve študijskih programov ter določitve minimalnih zahtev izobraževanja in usposabljanja, ter kompetenc, tako da omogočajo hitro priznavanje strokovnih nazivov za opravljanje poklica medicinske sestre.

Za vsak poklic sta sprejeti dve direktivi:

- prva ureja vzajemno priznavanje diplom, spričeval in drugih dokazil o formalni izobrazbi ter vključuje sredstva za omogočanje učinkovitega ter svobodnega opravljanja storitev in pravice do nastanitve,
- druga se nanaša na uskladitev usposabljanja, ki je potrebno za pridobitev strokovnega naslova v vsaki državi članici, zato se tu vzpostavljajo minimalne zahteve usposabljanja, tako kvantitativne kot kvalitativne narave.

⁷ Pojem »kvalifikacije« v tem sistemu pomeni celoto poklicne, strokovne oziroma univerzitetne izobrazbe in poklicne usposobljenosti, ki jih je kandidat pridobil po programih izobraževanja in usposabljanja v državah članicah EU, na podlagi katerih je pridobil pravico do opravljanja določenega poklica oziroma poklicne dejavnosti v posamezni državi članici EU, kot tudi morebitne poklicne izkušnje pridobljene pri opravljanju poklica oziroma poklicne dejavnosti v EU (MDDSZ, Vzajemno priznavanje kvalifikacij v EU, 2005)

⁸ Uradni list RS, 44/2004.

⁹ Direktive sprejema Svet EU, ki je organ z največ pristojnostmi za sprejemanje predpisov in drugih odločitev v EU, ki ga sestavlja po en predstavnik vsake države članice (na ministrski ravni). Ima pooblastila, da lahko sprejema odločitve v imenu države. Poznan je pod več imeni: Ministrski svet, Svet evropskih skupnosti.

Sektorska direktiva 77/452/EGS¹⁰ je bila sprejeta 27. 6. 1977 in se nanaša na vzajemno priznavanje diplom, spričeval in drugih dokazil o strokovni usposobljenosti medicinskih sester, odgovornih za splošno zdravstveno nego.

Sektorska direktiva 77/453/EGS določa pogoje za zagotavljanje minimalnih standardov za pridobitev kvalifikacije medicinske sestre, odgovorne za splošno zdravstveno nego. Ta direktiva med drugim določa pogoje za podelitev diplome, kar je opravljen izpit, ki zagotavlja, da je oseba, ki tak izpit opravi, v času usposabljanja pridobila:

- ustrezno znanje ved, na katerih temelji zdravstvena nega,
- zadostno poznavanje narave in etike poklica,
- ustrezne klinične izkušnje,
- sposobnost za sodelovanje pri praktičnem usposabljanju ter
- izkušnje pri delu z delavci drugih poklicev.

Pri tem »usposabljanje« pomeni:

- splošno izobraževanje v trajanju 10 let, izpričano z diplomom ali spričevalom ali drugim formalnim dokazilom, ki ga podelijo pristojni organi države EU, ali spričevalo o opravljenem izpitu enakovredne stopnje, ki omogoča sprejem v šolo za medicinske sestre,
- ter redno poklicno usposabljanje iz programa v trajanju treh let ali 4600 ur, od tega:
  - teoretičnega (najmanj 1/3) in
  - praktičnega – kliničnega pouka (najmanj 1/2) – dopolnjeno z direktivo 89/595/EGS – pri tem klinično šolanje pomeni da poteka v obliki nadzorovanega usposabljanja ob delu kot del ekipe v neposrednem stiku z zdravimi ali bolnimi posamezniki, poteka v bolnišnicah ali drugih zdravstvenih ustanovah in v skupnosti.

Z **direktivo 89/595/EGS** z dne 10. oktobra 1989 je bila spremenjena in dopolnjena direktiva 77/453/EGS v delu, ki določa število ur izobraževanja in razmerje med teoretičnim in praktičnim izobraževanjem.

Tako mora po direktivi teoretični pouk, naveden zgoraj vsebovati učne predmete in vsebine:

- narava in etika poklica,
- splošna načela zdravstva in zdravstvene nege,
- načela zdravstvene nege v odnosu do:
  - splošne in interne medicine, kirurgije, varstva otrok in pediatrije, varstva matere, mentalnega zdravja in psihiatrije, skrbi za ostarele in geriatrije;

- anatomija in fiziologija,
- patologija,
- bakteriologija, virologija in parazitologija,
- biofizika, biokemija in radiologija,
- dietetika,
- higiena s preventivno medicino in zdravstveno vzgojo,
- farmakologija,
- sociologija,
- psihologija,
- načela administracije, poučevanja,
- socialna in zdravstvena zakonodaja ter
- pravni vidiki zdravstvene nege.

Klinični pouk pa zajema področja:

- splošne in interne medicine,
- kirurgije,
- varstva otrok in pediatrije,
- varstva matere,
- mentalnega zdravja in psihiatrije, skrbi za ostarele in geriatrije,
- zdravstvene nege na domu.

V primeru, da državljan ne izpolnjuje vseh minimalnih zahtev, ki so naveden v direktivah, pa države članice priznajo kot zadosten dokaz diplome, spričevala ali druga dokazila o formalni kvalifikaciji medicinske sestre, če ta dokazila spremlja še potrdilo, da so ti državljani uspešno in zakonito opravljali dejavnost medicinske sestre vsaj tri leta v obdobju zadnjih petih let.

Evropski parlament in Svet sta 7. septembra 2005 sprejela **direktivo 2005/36/ES** o priznavanju poklicnih kvalifikacij, s katero je v enotno besedilo združila vse prejšnje direktive za poklice medicinske sestre, babice, zdravnika, zobozdravnika, veterinarja, arhitekta in farmacevta.

Regulirani poklic babice

Tudi za poklic babice se, kot omenjeno, uporablja direktiva 2005/36/ES. Za sprejem v usposabljanje babic mora biti izpolnjen eden od naslednjih pogojev:

- dokončanih vsaj prvih deset let splošnega šolskega izobraževanja ali dokazila o formalnih kvalifikacijah za medicinsko sestro za splošno zdravstveno nego.
- Usposabljanje babic obsega skupno najmanj:
  - (a) posebno usposabljanje s polno časovno obveznostjo za babice, ki obsega vsaj tri leta teoretičnega in praktičnega ali
  - (b) posebno usposabljanje s polno časovno obveznostjo za babice, ki traja 18 mesecev ali 3000 ur, pod pogojem, da ima oseba dokazila o formalnih kvalifikacijah za medicinsko sestro za splošno zdravstveno nego in eno leto poklicnih izkušenj.

¹⁰ Pri številki direktive prva številka pomeni leto sprejema, druga zaporedno številko, originalni angleški naziv je 77/452/EEC.

Usposabljanje babic mora zagotoviti, da oseba pridobi naslednja znanja in veščine:

- primerno poznavanje ved, na katerih temeljijo dejavnosti babic, zlasti porodništva in ginekologije;
- ustrezno poznavanje poklicne etike in zakonodaje na tem področju;
- izčrpno znanje o bioloških funkcijah, anatomiji in fiziologiji porodništva in zdravstvene nege novorojenčka, kakor tudi znanja o odnosu med zdravstvenim stanjem človeka ter njegovim fizičnim in družbenim okoljem ter o njegovem vedenju;
- ustrezne klinične izkušnje v pooblaščenih ustanovah pod nadzorom usposobljenih strokovnjakov iz babištva in porodništva;
- ustrezno razumevanje usposabljanja zdravstvenih delavcev in izkušnje pri delu s tem osebjem.

Program usposabljanja za babice sestavljata naslednja dva dela: teoretični pouk, ki ga sestavljajo splošni predmeti, podobno kot pri usposabljanju za medicinsko sestro, ter učni predmeti, značilni za babiško dejavnost, in praktično in klinično usposabljanje pod ustreznim nadzorom

V nasprotju z direktivo za medicinske sestre pa direktiva za babice določa njihove *kompetence – dejavnosti babic*. Tako so države članice dolžne zagotavljati pogoje, da sta babilcam omogočena dostop do in opravljanje vsaj naslednjih dejavnosti:

- ustrezno informiranje in svetovanje v zvezi z načrtovanjem družine;
- diagnosticiranje nosečnosti in spremljanje normalnega poteka nosečnosti; izvajanje preiskav, potrebnih za spremljanje razvoja normalnega poteka nosečnosti;
- predpisovanje in svetovanje v preiskavah, potrebnih za čimprejšnje diagnosticiranje rizičnih nosečnosti;
- izvajanje programov šole za starše in popolne priprave na porod, vključno s svetovanjem o higieni in prehrani;
- skrb za mater in pomoč med porodom ter spremljanje stanja zarodka v maternici z ustreznimi kliničnimi metodami in tehničnimi sredstvi;
- izvajanje spontanov porodov vključno z epiziotomijo, kadar je potrebna, v nujnih primerih pa tudi porod v medenični vstavi;
- prepoznavanje opozorilnih znakov nepravilnosti pri materi ali otroku, ki zahtevajo napotitev k zdravniku, in pomoč temu zdravniku, kadar je to primerno; izvajanje ustreznih nujnih ukrepov v zdravniškovi odsotnosti, zlasti ročne odstranitve placente, ki ji lahko sledi ročni pregled maternice;
- pregledovanje in negovanje novorojenega otroka; ukrepanje po lastni presoji v primeru potrebe in izvajanje takojšnjega oživljanja, kadar je to potrebno;

- nega matere in spremljanje njenega napredka v porodnem obdobju ter dajanje vseh potrebnih nasvetov o negi otroka, da bi lahko svojemu novorojenemu otroku zagotovila optimalen razvoj;
- izvajanje zdravljenja, ki ga predpiše zdravnik;
- priprava potrebnih pisnih poročil.

Zaposlitev medicinske sestre in babice v državi gostiteljici

Oseba, ki izpolnjuje določila navedenih direktiv lahko torej opravlja poklic medicinske sestre svobodno v katerikoli državi članici EU.

Kandidat mora pristojni organ države gostiteljice¹¹ zaprositi za priznanje poklicne kvalifikacije, po zaključnem postopku preverjanja ta organ izda potrdilo o priznanju kvalifikacije.

Po določbah zakona o zdravstveni dejavnosti (2004)¹² mora zdravstveni delavec¹³ za delo v Sloveniji poleg priznanja kvalifikacije izpolniti še vpis v register izvajalcev in veljavno licenco¹⁴. To pomeni registracijo pri pristojni zbornici. Seveda pa pri tem ne sme biti oviran z zahtevo po včlanitvi v zbornico ali strokovno združenje, prav tako znanje jezika ne sme biti diskriminatorni ukrep. Nivo znanja jezika, ki ga naj obvlada delavec za izvajanje dejavnosti, določa delodajalec, v nekaterih državah članicah pa imajo, kot pogoj za vpis v register izvajalcev določen minimalni nivo znanja tujega jezika.

Seveda pa potrdilo o priznanju kvalifikacije in vpis v register še ne pomeni zaposlitve, saj si mora kandidat še najti delo na trgu. Za poklic medicinske sestre to niti ni težko, saj se zdravstveni sistemi držav članic soočajo z resnim pomanjkanjem medicinskih sester. Ta problem je še posebej pereč v Veliki Britaniji, Irskem, Švedskem in Norveškem¹⁵, Franciji in Italiji. Na Irskem kar 50 % medicinskih sester, mlajših od 30 let zapušča to delo. Razlog je v slabih delovnih pogojih in plačilu¹⁶. O obsegu pretoka govorijo podatki za

¹¹ Običajno je to ministrstvo pristojno za delo.

¹² Zakon o zdravstveni dejavnosti, /ZZDej-UPB1/

¹³ Zdravstveni delavec, državljan države članice EU, ki ima v EU pridobljeno kvalifikacijo magister farmacije, diplomirana medicinska sestra ali diplomirana babica, je posameznik, ki je takšno kvalifikacijo pridobil v katerikoli od držav članic EU ali v državi, s katero je EU sklenila pogodbo o vzajemnem priznavanju kvalifikacij. Če je bila posamezniku takšna kvalifikacija priznana v kateri od držav članic EU ali državi pogodbenici, je posameznik upravičen, da se njegova dokazila in listine obravnavajo po postopku priznavanja kvalifikacij državljanom držav članic EU v Republiki Sloveniji. (ZZDej-UPB1/, člen 73. a, 2004)

¹⁴ Seznam izvajalcev posameznih poklicev oziroma s posameznih področij, ki morajo biti vpisani v register in imeti licenco.

¹⁵ Norveška sicer ni članica EU, a uporablja sistem EU za medsebojno priznavanje kvalifikacij.

Irsko, ki jih vodi irski registracijski organ (An Board Atranais) in se nanašajo na prvih devet mesecev leta 2005. Tako so v tem času vpisali v register 334 medicinskih sester, ki so končale izobraževanje na Irskem in 551 medicinskih sester iz držav članic EU (v celotnem letu 2004 so vpisali 1851 irskih medicinskih sester in 735 medicinskih sester iz držav članic EU), pričakujejo, da bodo skupno v letu 2005 vpisali 850 medicinskih sester iz drugih članic EU.

V enakem obdobju so v letu 2005 vpisali 2166 medicinskih sester iz držav, ki niso članice EU (v celotnem letu 2004 1075 vpisov v register), kandidatov za vpis pa je še 2178.¹⁷

Na spletni strani EURES-a pa je na dan pisanja tega dela objavljeno preko 3500 prostih delovnih mest za medicinske sestre¹⁸.

Sklep

Večja mobilnost delovne sile med delovnimi mesti in med državami naj bi prispevala k gospodarskemu in socialnemu napredku, visoki stopnji zaposlenosti ter uravnoteženemu trajnostnemu razvoju. Tako prispeva k učinkovitejši prilagoditvi evropskega gospodarstva, zaposlovanja in delovne sile globalizacijskim procesom ter spodbuja spremembe v konkurenčni sposobnosti evropskega gospodarstva. Večja mobilnost med državami EU bo prispevala tudi k politični povezanosti v EU. Pomembno mesto pri prostem pretoku oseb ima tudi mobilnost strokovnjakov, še posebej tistih poklicev, ki jih v državah EU primanjkuje. Poklic medicinske sestre je prav gotovo eden izmed teh. Sistem samodejnega medsebojnega priznavanja poklicnih kvalifikacij močno olajšuje pretok te delovne sile, obenem pa zagotavlja zaščito uporabnikov pred nestrokovnim delovanjem.

Prav gotovo pa so prednosti dela v drugi državi tudi v spremembi okolja, novih obzorjih, vsakdanjih stikih z drugačno kulturo, priložnost za učenje novega jezika ter delo z ljudmi v različnih okoljih, izme-

njava idej in delovnih izkušenj in pričakovati je, da bo skupaj z iskanjem boljših ekonomskih pogojev za življenje to tudi pomemben dejavnik mobilnosti delavcev.

Literatura

1. Direktiva 2005/36/ES, PE – CONS 3627/05, ETS 12, CODEC 405. 2005. Strasbourg. Evropski parlament.
2. Grile P, Knez R, Ilešič T. Pravo Evropske unije. Ljubljana: Cankarjeva založba, 2001.
3. Kumar A. Mednarodna ekonomika. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2001.
4. Moussis N. Evropska unija, pravo, ekonomija, politike. Ljubljana: Littera picta, 1999.
5. Mutual recognition of diplomas. Aquest for more effective/efficient operation. Maastricht: European Institute of public Administration, 2001.
6. Potočnik J. Evropsko pravo, Zbirka gradiv šole evropskega prava. Ljubljana: Primath, 2004.
7. Prost pretok oseb. Ljubljana: Urad vlade za informiranje, 2001.
8. Seznam izvajalcev posameznih poklicev oziroma s posameznih področij, ki morajo biti vpisani v register in imeti licenco. 2004. Ljubljana. Ur. l. RS 122/2004.
9. Turk D. Priznavanje poklicnih kvalifikacij v EU. Finance, Ljubljana, 2005.
10. Vzajemno priznavanje kvalifikacij v EU. Priznavanje kvalifikacij za opravljanje reguliranih poklicev v Republiki Sloveniji. Ljubljana. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2004.

Viri

- Generalna policijska uprava. <http://www.policija.si/si/> (5. 11. 2005).
- EURES. <http://europa.eu.int/eures/main.jsp?lang=sl&catId=482&parentId=52&acro=job> (6. 11. 2005).
- An Board Altranais. <http://www.nursingboard.ie/> (5. 11. 2005).
- Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, <http://www.gov.si/mdds/?PID=47&CID=54&L=sl> (5. 11. 2005).
- Svet EU. http://ue.eu.int/cms3_fo/showPage.asp?lang=SL&id=348&mode=g&name (5. 11. 2005).
- Temeljni akti Evropskih skupnosti. 2002, Ljubljana. Ur. l. Republike Slovenije.
- Zakon o zdravstveni dejavnosti. 2004. Ljubljana. Ur. li. RS, 44/2004.
- Zakon o zdravstveni dejavnosti (uradno prečiščeno besedilo) / ZZDdej-UPB1/ (Ur. l. RS, št. 36/2004).

¹⁶ Vir: An Board Altranais. <http://www.nursingboard.ie/>

¹⁷ Vir: prav tam.

¹⁸ Vir: EURES.